

Előfizetési ár: Egész évre 5 ft 50 kr. Fél évre 3 ft 50 kr. Negyedévre 1 ft 25 kr. Egyes szám 10 kr.

ZALAI KÖZLÖNY.

A lap szellemi és anyagi részét illető minden közlemény IJ. Wajdits József szerkesztő-küldő nevére csimázva Nagy-Kanizsára bérmentve intézendők.

A nagykanizsai „Ipar-Testület”, a nagykanizsai Takarékpénztár részvény-társaság, a „Kotóri takarékpénztár részvény-társaság”, a „nagykanizsai- és galambkőbányászati társaság”, a „nagykanizsai kőbányászati egyesület”, a „nagykanizsai tanítói járáskör”, a „nagykanizsai keresztény jótékony egyesület”, a „nagykanizsai izr. jótékony egyesület”, a „nagykanizsai katonai hadastyán egyesület”, a „soproni kereskedelmi iparkamara” nagykanizsai külföldi-művelődési bizottságának hivatalos lapja

HETENKINT EGYSZER, SZOMBATON MEGJELENŐ VEGETÁRIUM HETILAP.

Borura derű. Nagy-Kanizsa, 1896. május 23-án. Hódoló tisztelettel fogadtuk, lelkesült örömmel üdvözöltük, szives szeretettel láttuk itt körünkben vármegyénk főispánját, dr. Jankovich László gróf ur ő méltóságát.

Városunk milleniumi ünnepe. Lélekemelően, városunkhoz, mely egy nagy vidék kulturális középpontja, méltóan, s minden részében a legiskerültebben folyt le f. hó 17 én vasárnap, Nagy-Kanizsa város milleniumi ünnepe. Öröm és lelkesedés áradt szét e napon mindenkin, s igyekezett is kifejezést adni ez érzelmeinek a házakat fellobogózták és virágokkal, zöld galyakkal díszítették, s mindenki azon volt, hogy részvételével ne csak emelje az ünnepek fényét, hanem hazafias érzésben megerősödjön még forróbb szeretetére gyulladjon ennek az ezredéves drága hazának.

I. A Te Deum. Reggel 5 órakor a tűzoltó zenekar járta be az utcákat, ünnepi zenével hirdette a nagy nap örömeit. Készülődött is mindenki. A városi képviselőt tagjai a városházán gyülekeztek össze, hogy a plébánia templomban menjenek hálaadó istentiszteletre. Csaknem minden városatyja megjelent, közöttük a polgármester, Pihál Ferenc közjegyző, Hertelenyi Béla ügyvéd s Mikos G. törvényszéki alelnök, díszmagyarban. A városházról vonultak 9 óra a templomba, hol a törvényszék tagjai, élükön Tóth L. elnökkel, a honvédtisztok, a főgimnázium és polgári iskola tanári kara, az izr. hitközség küldötsége, a nőegyletek tagjai, az Irodalmi és Művészeti kör nagyszámú tagjai Sümei Kálmán elnök, vezetése alatt nemzeti színű zászlóval, s nagyszámú közönség volt már jelen. Kivonult a tüzárság is bandájával és a hadastyán egyesület. A rendet nemzeti színű karkötős tendorok és erdőkerülők tartották fenn. Pont 9 kor kezdődött az istentisztelet, melyet föl. Nith Norbert plébános ur tartott fényes segédlettel. A mise megkezdése előtt az Irodalmi és Művészeti kör férfi kara Csosz karmester vezetése alatt a királyhimnuszt énekelte. Rendkívül emelte az áhítatot, midőn fölajánlásra a művészi kör vegyes kara Mozart „Ave verum”-át, a felmutatás után pedig Mehul „József és fiai” című operájának egy részletét énekelte oly kiváló precizitással, amintől csak a Csosz János buzgó és hozzáértő vezetése alatt működő kar produkálhat. A mise többi részén Musza Károly kántor énekel, s értelmes énekével mindenki szívét áhítattal töltötte el. Szépen segített neki Vágó Ignác százados ur gyönyörű lágy

tenorjával. — Evangelium után Nith Norbert a szöszékre lépett és hazafias és vallásos szívének túláradásával gyönyörű s mélyen megható beszédet mondott, fejtegetve a hazafinak kötelességeit hazája iránt. A beszéd maradó hatást tett mindenkire, aki csak az ékes szavakat hallgatta. Mise végén meg az Isten áldd meg a magyart énekelte el a művészi kör vegyes kara. A díszgyűlés. A hálaadó istentisztelet után a városi képviselőket és a polgári és katonai küldötségek tagjait. A karaton díszes bőgy közönség foglalt helyet, mely feszült érdeklődéssel követte a teremben történő dolgokat. Pontban 11 órakor Vécsey Zsigmond polgármester pompás díszmagyarban, követte Hertelenyi Béla, Pihál Ferenc és Mikos Géza v. képviselőktől, kik színtén díszmagyarban voltak, lépett a terembe és a díszközgyűlést megnyitotta. Beszédében a polgármester hangsúlyozta Nagy-Kanizsa város ragaszkodását az alkotmányhoz és a királyhoz, kinek életétért a közönség hődelattal és lelkes éjjelenséggel fogadták. Ezután Lengyel Lajos főjegyző mondotta el ünnepi szónoklatát. A magyar nemzet, ugyan, vitézségének, lovagiaságának és alkotmány szeretetének köszöni ezér ézer tenálását. Vitézségével hódította meg e haza földjét, lovagiaságával biztosította és a földön lakó nemzetiségek hódolatát és kitartó ragaszkodásával az alkotmányhoz fejlesztette az azon nyugó intézményeket. Igaz, hogy a műveltség a nyugattól nyerte, de ezért vételét fizetett, mert véde Nyugat Európát a török támadás ellen Azután áttért legalkotmányosabb királyunk kormányzásának korszakára. Szeretett uralkodniért kitör imre a hó ima, hogy a gondviselés őt számunkra sokáig éltesse. Egy adott jelle rebullott a lepel a király életnagysága arcképerő, melyet városunk szültötte, Kovács Etelka, a lelkes honleány, a város közönségének megrendeléséből festett.

A kép a királyt lovassági táborokai egyenruhájában ábrázolja természetes nagyságban. Háttérben Zala György szabadságharcosnak kis modelje látható. A képet sajtóruka ködös levegő borítja, melyen a szimpom á nem törhet. Az egész bányát szűben van tartva. Az ábrázlat hasonlósága azonban tökéletes. Halis István tanácsos, városunk hivatott történésze, ezután fölolvasta Nagy Kanizsa város történetének válsát, melyet mai tárlatban közlünk. Az ünnepek ütés ezzel befejeződött. A polgármester most előterjesztette azon határozatokat, miket a tanács április 18 án tartott ülésében javaslatba hozott. Ezek azok: 1. A szegénység végleges rendezése 2. A főgimnáziumi épület kibővítése meg a folyó évben. 3. A polgári leányiskolának különálló épületben való elhelyezése. 4. Árvaház alapítása. 5. Sétány létesítése. 6. Városi muzeum és könyvtár létesítése. 7. A városi tisztviselői fizetésének 5%-kal való felemelése a folyó évben millenárius ünnepély gyantán. Hasonlóképpen a városi pénztárból fizetett tanítók segélyezése, hogy a milleniumi kiállítás mentekirchessék. 8. A folyó év a nyugdíj beszámításnál két évnek vetésék. Mindezen javaslatokat egyhangul és lelkesedéssel fogadta el a díszközgyűlés. Végül Hertelenyi Béla v. képviselő indítványozta, hogy a jegyzőkönyvet a díszközgyűlésről, valamint az elmondott beszédekét nyomassák ki, ostromk szét a városi képviselők közt és küldjék meg a kormányhoz és megyei törvényhatóságoknak is. A jegyzőkönyv hitelesítésére a polgármester az összes jelenlevő városi képviselőket szólította fel.

Meggyőzte erről főispánunkat mostani látogatása is, s ha — a miút igérte — többször szerencséselt benünkét, még világosabbá kell, hogy legyen ez előtte. Mi teljes bizalommal fordulunk feléje. Ő, a munkának embere, jól megtudja becsülni a munkának értékét. Kifejezte ezt több ízben, a különböző küldötségek szónokainak válaszába, de kifejezte ezt legpregnansabban a banketten mondott föl-közönségi beszédében. Az ipar, a kereskedelem, a munka, — ezeket hangsúlyozta és ezek virágzására emelte poharát. Hiszünk, hogy az ipar, a kereskedelem, a tisztas munka érdekében teenni fog a városért, mely jólétét, emelkedését, fejlődését ennek a háromnak köszöni. Ekkor azután valóban borura derű következte, mint polgármesterünk

Az ünnepek fénypontja a városi díszközgyűlés volt, mely maradandó alkotásokkal tette nevezetessé a napot. Megoldásra jutottak olyan kérdések, melyek évek hossza vajudásai közt Isten tudja mikor valósulhattak volna meg, ha ezen ünnepi nap lelkesedése meg nem oldja őket. Lesz végre a városhoz méltó, a kor követeléseinek megfelelő főgimnáziumunk; lesz végre minden igényt kielégítő polgári iskolánk; lesz végre a tudomány és művészet érdekeit előmozdító városi muzeumunk; rendeztetik végre a szegények és árvaák ügye. — Mind ezt megadta nekünk a milleniumi ünnepe napja. Legyen érte hála és a városi közgyűlésnek, de főként és első sorban városunk fejének, a buzgó és alkotni tudó polgármesternek.

Az ünnepek lefolyásáról ezekben számolhatunk be: Privina hitterítő papokat kért a salzburgi érsektől (kinek megyéjéhez tartozott Pannónia) és a papok pinénet nem ismerő buzgósággal terjesztették a keresztény vallást az egész fejedelemségben, s lehet, hogy a szláv zsupánban népfőnök helye volt Kanizsa. De erről nincsenek adataink. Anyi bizonyos, hogy a honfoglalás után Kanizsa az Osl család tulajdonában volt, mely nemzetiség a 108 magyar törzs egyike volt. — (Az Osl családot törzsi eredetűnek is állítják, mely a honfoglalás idején beleolvadt a magyar nemzettsébe). Az Osl törzsnek egyik tagja, Lőrincz mester, a kanizsai birtokra királyi adományozást nyert 1324-ben, és birtoka után felvette a Kanizsa-ay családnevet. A Kanizsai család vagyon és méltóság tekintetében lassankint a leghatalmasabbak közé emelkedett. Így a családalapító Osl Lőrincz már Zalamegye főispánja volt. A Kanizsaiak közül később is igen sokan viseltek magas méltóságokat. Kanizsai Miklós (1387—1391.) Zeia, Vas és Sopron vármegyék főispánja, majd tárnok mester volt. Kanizsai István, ki a székelyispán és főispánok is volt, egy 1397 ben kelt oklevél Somogy megye főispánjának írja. Ez a Kanizsai István különben kegyence volt Mária és Erzsébet királynéknak, kikért raboságot is szenvedett, mikor 1386-ban Diakovárnál elfogták. Azután pe-

dig királyt Zsigmondot kísérte, mikor ez a nikápolyi csata után bujdosott. Kanizsai János Zalamegye főispánja, (1391-től) esztergomi érsek és kir. cancellár volt. A franciscanus szerzeteseket Kanizsára letelepítette 1415 ben nekik templomot és zárdát építtetett. (E zárdából a törökök 1600-ban, — Kanizsa elfoglalása után, — a szerzeteseket kiűrték, s mostani zárdájuk s templomuk Kanizsa várának tégláiból épült, mikor a törökök visszaverték Lipót parancsára 1702-ben lerombolták.) Kanizsai György Vasvármegyey főispán volt a 1405. esztendőben, mikor az őrvényesi (Kapornak melletti) paulinusoknak sok jószágot adott Zalában. Kanizsai László Sopronmegye főispánja (1432—1434.) már nagyon gazdag ember volt, kit Zsigmond király arra kért, hogy saját költségén sereget állítson ki. „Légyük ki a keresztényeket és parancsolatunkat teljesítel, azon költéséket, melyeket kell tenned, olyan jutalmat adok, amilyenem méltán megérdemhetsz, és fiad is a jutalmak édeséggel kóstolván, érettnék az órok Isten előtt könyöröghetnek” írta neki Zsigmond király Siena városából 1433-ban. Egy másik Kanizsai László (ki Kanizsai Ferencnek, a család utolsó férfi tagjának volt styja) Zala és Vas megye főispánja s ezenkívül Horvátország bánja volt. Ekkor már, mint az egykoru oklevél mondja, különféle tartományokban fekvő reneteg vagyonnal bírt a Kanizsai család, melyeket részint cseré,

részint foglalás, részint adományozás útján szerzett. Valamikor övek volt Zala-Egerszeg is, de ezt elcsesélték a vesprémi püspökök Sormásért és Szepetnekéért. Kanizsának pedig egész vidéke az ő birtokukát képezte. Így a többek között Lasnak, Pali, Ujudvár, Szegliak, Szentmikiósa és Bille. Ez a Kanizsai László buzgó hive leve Zápolya János magyar királynak, „miután a Kanizsai család férfi tagjai az Urban elhunytak”, — a megmaradtok egyetlen leányt Kanizsai Orsolt, királyunk fiusította 1532-ben „néhai Kanizsai László, ugy a közelebb eihalt Ferenc fia várai kastélyai, városai, falui, pusztái, szóval összes jószágában, nehogy ezek elleneségüknek Ferdinánd királynak kezére jussanak”. Nagy hiábavalóság lón ez a királyi óvás, mert a füsított Kanizsai Orsola férje már meghódolt Ferdinándnak összes jószágaival együtt. Ugyanis Magyarország ez időszertini legzadagabbhadjadótát Kanizsai Orsolt, mikor még 14 éves vala, feleségül vette Nádasdy Tamást. A nemzeti király hive volt Nádasdy, másként nem is kapta volna meg Orsolt, de később Ferdinándnak legelőbbséggel embere és az ország nádorispánja lett. Kanizsai Orsola mint feleség volt, kit férje tanított meg az irás tudományára, s kinek levelei az akkori magyar családi életéről becses adatokat nyújtanak. Hazánkban ez időközben végző pusztu-

TÁRCA. Bátorfi Lajos szelleméhez. Nem volt a te utad csillagokból szőve. Megis csillag lettél — magyarban költője. Nem volt a te utad vi ággal bezorrtá, Megis virág fakadt mindeuk dalodba. Nem csüggett terjedaj egy nemzet reménye, Szellemed csodálva, hatalmadól félve, Megis lenszárnyalva mutattad az utat; Mely eszmékért küzdve bátoroknál halad. Nagy volt a te szíved igazi jószág, De meg nagyobb ennél honzerelmed lángja. S bár a sírba szálltal, mégse haltál te meg; Örök az életed a magyar költőnek! CIRKE VALERIA. Nagy-Kanizsa város története. Írta: HALIS ISTVÁN. A Zalavármegyében fekvő Kanizsa városnak régi neve Keneza volt, s még e néven fordul elő egész a XIII. századig. A Kenessa nevet a történészek ugyanazonosnak tartják a szláv Kenezs (népfőnök) szóval, s ebből következtetik, hogy az itt volt szláv fejedelemségben már a magyarok bejövelele előtt szerepelt Kanizsa. T. i. a mostani Zalamegye területe keresztény szláv fejedelemség volt, mert a honfoglalás előtt Alut-Pannóniának Szlavia folyó melletti területét Lajos frank király adományozta Privina nevű szláv zsupánának, ki elhagyta ősei hitét és megkeresztelkedett.

lással fenyegették a törökökkel folytatott szakadatlan harcok. Kanizsa lakóit is — mint az ország egyéb vidékbeli lakóit, — öldötek és csapatonként vitték rabúsába a győztes törökök. A házakat leégették, a marhákat elrabolták. Szolimán szultán 1532. évi hadjáratát alatt Kanizsáról rabúsába hurcolták Huszti Györgyöt, ki keserves rabúságának ideje alatt az egész európai és ázsiai török birodalmat végig kalandozta, s eljuttak egészen az Indus vizéig. E korszak híres utazója lón Huszti, ki le is írta viszontagságos életét és eszomoru utazásait. A török pusztítások ideje alatt Nádasdy Tamás és felesége ráérnek könyvnyomtatás műhelyt felállítani egy másik birtokukon, a vas megyei Uj-Szigeten (1537-ben) s itt nyomtatták az első magyar nyelvű könyv Magyarországon: az Új Testamentum Magyar nyelven. (Megjelent 1541 ben Kevésy István szerkesztésű.) Kanizsa család birtokában, mert (1566. évben) özvegy Nádasdy Tamásné odaadta Kanizsát a királynak s ezért cserébe megkapta a Középgy megyei fekvő Borsmonostort és a Nyitra vármegyében fekvő Csejte várt. Verbő, Csejte, Kosztolna, mezővárosokat, Komárom, Solnalfalva, Krázeba, Cherkon, Koritán, Brezova, Lajzsa, Kosztolna, Ihura, Lubina, Hruszsa, Hravovistye, Kéblis, Visnyó, Zsolotolán s Vagyóc helységeket, s végül Dubován és Brinz portiókat, mindenféle királyi jussal együtt. Kanizsa így lón országos (királyi) birtok.

lapunk mai számában...

lapunk mai számában...

lapunk mai számában...

